

Сенату Универзитета уметности у Београду
Наставно-уметничко-научном већу
Факултета музичке уметности у Београду

На основу члана 30. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Србије», бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 73/18, 67/19, 6/20), члана 51. Статута Факултета музичке уметности у Београду чланова 39. и 40. Правилника о докторским студијама бр. 01-1161/19 од 17. маја 2019. године, на основу обавештења ментора и предлога Катедре за солфеђо и музичку педагогију, Наставно-уметничко-научно веће Факултета музичке уметности је на седници одржаној 12. јануара 2022. године, донело Одлуку о именовану Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације мср Александре Бранковић под насловом *Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века.*

Комисија у саставу:

- др Ивана Дробни, редовни професор редовни професор на предметима Солфеђо и Методика наставе солфеђа, Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности;
- др Ивана Хрпка Вешковац, ванредни професор на предметима Солфеђо и Методика наставе солфеђа, Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности;
- др Александра Милетић, ванредни професор, на предметима Солфеђо и Методика наставе солфеђа, Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности;
- др Јелена Цветковић Црвеница, редовни професор на предметима Солфеђо и Методика наставе солфеђа, Универзитет уметности у Нишу, Факултет уметности;
- др Гордана Каран, редовни професор на предметима Солфеђо и Методика наставе солфеђа, Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности, ментор,

подноси Наставно-уметничком-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду

ИЗВЕШТАЈ

о докторској дисертацији

АПЛИКАТИВНОСТ НАРОДНЕ ПЕСМЕ У НАСТАВИ ПОЧЕТНОГ МУЗИЧКОГ ОПИСМЕЊАВАЊА У СРБИЈИ

мср АЛЕКСАНДРЕ БРАНКОВИЋ

Извештај Комисије садржи уводно образложење, биографију и библиографију кандидаткиње, анализу дисертације, оцену остварених резултата, критички осврт са коментарима и питањима, образложење доприноса науци, и закључак са завршном оценом дисертације.

УВОДНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Александра Брановић пријавила је тему докторске дисертације бр. 02-14-17/18 од 15. новембра 2018. године под називом: „Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века“

На основу предлога Катедре за Солфеђо и музичку педагогију бр. 01-2527/18 од 2. новембра 2018. године Веће Факултета на седници од 7. новембра 2018. године донело је одлуку бр. 01-2593/18 од 15. новембра 2018. године о именовању Комисије за оцену испуњености услова за стицање доктората и научне заснованости теме докторске дисертације, у саставу:

др ИВАНА ДРОБНИ, редовни професор,

др ГОРДАНА КАРАН, редовни професор,

др АЛЕКСАНДРА МИЛЕТИЋ, ванредни професор на Учитељском факултету у Београду.

Веће Факултета на седници одржаној 16. јануара 2019. године утврдило је предлог одлуке бр. 01-139/19 од 16. јануара 2019. године о усвајању Извештаја бр. 01-72/19 од 9. јануара 2019. године Комисије за оцену испуњености услова за стицање доктората и научне заснованости теме докторске дисертације у саставу: др Гордана Каран, редовни професор, др Ивана Дробни, редовни професор, др Александра Милетић, ванредни професор Учитељског факултета у Београду и одобрава се тема докторске дисертације АЛЕКСАНДРЕ БРАНКОВИЋ под називом: „Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века“.

Сенат Универзитета уметности у Београду на седници од 31. јануара 2019. године донео је одлуку бр. 7/56 од 11. фебруара 2019. године (наш бр. 01-341/19 од 12. фебруара 2019. године) о одобравању рада на реализацији докторске дисертације и именовању др Гордане Каран, редовног професора за ментора на изради докторске дисертације.

На основу предлога Катедре за солфеђо и музичку педагогију, Наставно-уметничко-научно веће Факултета на седници одржаној 12. јануара 2022. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације. За председника Комисије именована је др Ивана Дробни, редовни професор на Катедри за солфеђо и музичку педагогију Факултета музичке уметности.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Александра Бранковић (1988, Београд) је 2006. године завршила Средњу музичку школу „Мокрањац“ у Београду, вокално-инструментални одсек: клавир и теоретски одсек. Студирала је на одсеку за Општу музичку педагогију на Факултету музичке уметности у Београду где је дипломске академске студије завршила 2010. године са просечном оценом 9,29. Мастер академске студије завршила је на Факултету музичке уметности у јануару 2012. године када је одбранила мастер рад на тему *Утицај боје звука на опажање и меморисање музичких целина*, рађен под менторством др Гордане Каран, редовног професора и оцењен највишом оценом (10). Средња оцена на мастер студијама је 9,75. Од 2013. године докторанд је студијског програма Науке о музици, модул Музичка педагогија на Факултету музичке уметности у Београду. Средња оцена испита предвиђених студијским програмом током прве две године докторских академских студија је 10.

Године 2009/2010. била је стипендиста Фонда за младе таленте Министарства омладине и спорта Републике Србије.

Од 2013. до 2016. године била је ангажована као сарадник у настави на Факултету музичке уметности у Београду, на Катедри за Солфеђо и Музичку педагогију.

Године 2015. и 2016. била је ангажована као професор солфеђа у музичкој школи Станислав Бинички.

Од 2016. године до данас запослена је као асистент за ужу научну област Солфеђо и Методика наставе солфеђа на Факултету музичке уметности у Београду. Александра Бранковић од 2016. године учествује у изради задатака за пријемне испите из Солфеђа.

Године 2015. И 2018. била је стипендиста аустријске Интернационалне летње академије (Internationale Sommerakademie der mdw) на семинару *Music and Cultural Memory*, у организацији Универзитета Музике и Извођачких уметности у Бечу (Universität für Musik und darstellende Kunst Wien), док је у оквиру Erasmus пројекта 2019. године посетила Музичку и позоришну академију у Литванији (Lithuanian Academy of Music and Theatre), Vilnius (Vilnius).

Александра Бранковић од 2014. године учествује на домаћим и међународним скуповима и конференцијама и објављује научне радове.

Библиографија

- Бранковић, А. (2021). Употреба српске народне песме у почетном музичком описмењавању у настави Солфеђа. *Музичка педагогија изазов инспирација и креација*. Други међународни симпозијум из области музичке педагогије – СИМПЕД, 8. и 9. април 2021. Књига сажетака, стр. 44 – 45. Цетиње: Музичка академија. ISBN 978-9940-9540-8-6. Рад прихваћен за штампање.
- Бранковић, А. (2021). Полифункционалност српске народне песме у почетном музичком описмењавању у настави Солфеђа. Вlado С. Милошевић Традиција као инспирација. Апстракти, стр. 28 – 29. Бања Лука: Академија умјетности. ISBN 978-99938-27-35-1
- Бранковић, А. (2020). Српска народна песма у методичком приступу настави почетног музичког описмењавања Зориславе Васиљевић. *Традиција као инспирација – Вlado С. Милошевић: етномузиколог, композитор и педагог*. Тематски зборник са научног скупа 2019. године. Бања Лука: Академија умјетности, 297 – 306. ISBN 978-99938-27-34-4 (АУБЛ)
- Бранковић, А., Каран Г. (2020). Народна песма као кодирана основа музичке писмености у контексту културе памћења. *Традиција као инспирација – Вlado С. Милошевић: етномузиколог, композитор и педагог*. Тематски зборник са научног скупа 2019. године. Бања Лука: Академија умјетности, 307 – 318 . ISBN 978-99938-27-34-4 (АУБЛ)
- Бранковић, А. (2020). Методички приступ раду на вишегласном певању у почетном музичком описмењавању др Зориславе М. Васиљевић са аспекта употребе српских народних песама. Тематски зборник са научне конференције одржане 8. – 9. Новембра 2019. године *Зорислава М. Васиљевић Живот и дело* (113 – 132). Београд: Факултет музичке уметности. ISBN 978-86-81340-22-6
- Бранковић, А., Нађ Т. (2020). Љубав, битке и рат за српску музичку писменост Зориславе М. Васиљевић. Тематски зборник са научне конференције одржане 8. – 9. Новембра 2019.

године Зорислава М. Васиљевић *Живот и дело* (133 – 147). Београд: Факултет музичке уметности. ISBN 978-86-81340-22-6

- Branković, A. (2017). Retrospektiva upotrebe narodne pesme u početnom muzičkom opismenjavanju u prvoj polovini 20. veka – doprinos očuvanju srpskog muzičkog identiteta. 20. Pedagoški forum scenskih umetnosti Muzički identiteti. Knjiga sažetaka (76–77). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti. ISBN 978-86-88619-88-2
- Бранковић, А. (2015). Нотно певање Миодрага А. Васиљевића и његова актуелност у савременој музичкој настави *Међународни научни скуп: Имплементација иновација у образовању и васпитању – изазови и дилеме. Зборник радова* (Уредници: др Јасмина Милинковић, др Биљана Требјешанин). Београд: Учитељски факултет, 129–143. ISBN 978-86-7849-201-3. COBISS.SR-ID 214753804. UDC 371.3:78. 37.036.046.12
- Branković, A. (2014). Uticaj tembra na prevođenje zvuka u notnu sliku. XVII Pedagoški forum scenskih umetnosti Sociološki aspekt pedagogije i izvođaštva u scenskim umetnostima. Knjiga sažetaka (33–35). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti. ISBN 978-86-88-619-58-5
- Бранковић, А. (2019). У: Збирка задатака са пријемних испита (ур. др Ивана Дробни), стр. 41, 63 – 64, 90 – 91. Београд: Факултет музичке уметности. ISMN 979-0-802022-10-2.
- Бранковић, А. (2017). У: Збирка задатака са пријемних испита (ур. др Ивана Дробни), стр. 39 – 41, 64 – 65, 91. Београд: Факултет музичке уметности. ISMN 979-0-802022-10-2
- Бранковић, А. (2016). У: Солфеђо – Збирка задатака са пријемних испита (ур. др Ивана Дробни), стр. 67 – 68. Београд: Факултет музичке уметности. ISMN 979-0-802022-09-6

АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мср Александре Бранковић *Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века* обухвата 302 стране текста (фонт *Times New Roman* 12 pt, проред 1,5), у које је укључено 46 табела, 25 графикана, као и 46 нотних примера у тексту докторске дисертације. Највећи део нотних примера је груписан у посебан део, Прилог, који обухвата 40 страна. У њему је наведено 108 нотних примера. На крају рукописа приложена је кратка биографија докторанткиње, Изјава о ауторству; Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и Изјава о коришћењу.

Докторска дисертација Александре Бранковић садржи апстракте на српском (iii) и енглеском језику (iv).

Сагледавање Српске народне песме у музичком образовном процесу(20–45), „Значај народних песама у неговању музичког наслеђа, традиције, културног и националног идентитета у Европи и свету“ (20–29) и улоге „Народне песме музичкој настави у Србији у светлу очувања културног и националног идентитета“ (29–45) творе прво поглавље рада.

Српске народне песме у настави солфеђа (45–167) сагледане у у другом поглављу садрже елаборације на теме: Функционалност српских народних песама у асоцијативним процесима у почетној настави солфеђа (45–50), Српске народне песме у програмима за наставу солфеђа (50–60), Полифункционалност српских народних песама у настави солфеђа – заступљеност у уџбеничкој, приручничкој литератури и збиркама (60–167), њихову апликативност у области мелодике (79–118), ритма (118–134) и теорије музике (134–148) као и Функционалност српских народних песама у области мелодике и ритма у средњем музичком образовању и васпитању у литератури и настави солфеђа (148–156) и Апликативност српских народних песама у области опажања, диктата у основном и средњем

музичком образовању (156–167).

Треће поглавље рада третира поставку, анализу и протумачене резултате истраживања на тему апликативности Српске народне песме у настави солфеђа и садржи: методолошки оквир истраживања (167–236), предмет, циљеве, задатке и хипотезе истраживања (167–173) варијабиле (173–176), методе, технике и инструменте истраживања (176–177), обраду података (177–178), резултате истраживања (178–230), опште податке о испитаницима (178–189), обраду резултата према хипотезама (189–230) и Дискусију (230–236).

У Закључним разматрањима (236–241) кандидаткиња резимира резултате свог опсежног истраживања, указујући на кључне закључке везане за сваки од сегмената.

Рад садржи списак Литературе који се састоји од наведених библиографских јединица у докторској дисертацији (241–252). Кандидаткиња доследно спроводи АРА стил навођења – извори које је користила су наведени унутар текста докторске дисертације тако што су референтни елементи наведени у заградама. Такође, у фуснотама и Литератури се налазе потпуни подаци о изворима који су коришћени у тексту.

Докторска дисертација Александре Бранковић садржи и три прилога (252–300):

Прилог 1 – Примери српских народних песама у литератури за наставу солфеђа у основном и средњем музичком образовању (252–284); Прилог 2 – Анкетни упитник за наставнике основних и средњих музичких школа у Србији (284–292) и Прилог 3 – Анкетни упитник за професоре солфеђа и методике наставе солфеђа на факултетима музичке уметности у Србији (292–300).

КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ

Предмет и циљ рада

Модалитете спровођења наставног процеса музичког описмењавања у Србији у докторској дисертацији *Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века* Александре Бранковић је констатовала као конститутивне делове методике наставе солфеђа и методике општег музичког образовања (у основним школама, гимназијама и средњим стручним школама) и у оквиру тога истражила и дефинисала место, значај и улогу српске народне песме у процесу рада на основама музичке писмености. Указала је да су српске народне песме коришћене у настави музичке писмености у Србији од прве половине 19. века, а посебно од формирања Српске музичке школе у Београду 1899. године до савремене наставе солфеђа у уметничким – музичким школама у Србији као и у оквиру наставе музике у основним школама.

Кандидаткиња је констатовала да су народне песме као део српске музичке традиције и културног наслеђа мултифункционалан материјал за рад на пољу музичке писмености, пре свега у области мелодике и ритма.

Полазне претпоставке и резултати истраживања

Третман српских народних песама у настави и методици наставе музичке писмености, пре свега почетног музичког описмењавања и образовања у Србији, Александре Бранковић детаљно сагледава током 20. века, имајући у виду све расположиве податке и референце – уџбенике, приручнике и збирке за нотно певање и солфеђо, објављене чланке из области

музичке педагогије и наставе музичке писмености, приручнике и уџенике из области методике наставе солфеђа и методике општег музичког образовања. (60–167)

Александра Бранковић је у докторској дисертацији дефинисала начине примене српских народних песама у почетној настави музике (солфеђа) као и њихове функционалности у процесу рада на почетном музичком описмењавању. На основу анализираних грађе она констатује да се у наведеним публикацијама налазе разнолики начини примене српских народних песама у настави музичке писмености, а да је њихова најчешћа употреба – као музичке грађе при извођењу/репродукцији/певању из нотног текста именовањем тонова. Ово аргументује сагледаним деловањем музичких педагога и аутора музичко-педагошке литературе за нотно певање/солфеђо: Драгутина Блажека, Владимира Ђорђевића, Јована Мирковића, Милоја Милојевића, Станише Коруновића, Светолика Пашћан Којанова, Јосипа Брнобића и тако даље. Заједнички методски приступ наведених аутора је рад у настави лествично-интервалском (тоналном) методом која подразумева ослонац на клише дурских и молских лествица и лествичних интервала. (60–134)

Бранковић, такође, исказује да је низ српских аутора објавио приручнике и уџбенике за наставу који не садрже народне песме, што је рецидив тадашњег снажног утицаја германског приступа настави нотног певања/солфеђа, где сувопарно учење теорије музике надвладава рад на звуку.

Кандидаткиња потврђује и додатно аргументује раније закључке музичких педагога који су се минуциозно бавили историјом српске музичке педагогије (Зорислава Васиљевић, Ивана Дробни, Гордана Каран, Александра Милетић, Гордана Стојановић...) да тоналне и ритмичке карактеристике српских народних песама императивно изискују специфичан приступ у процесу рада на учењу музике, развоју музичког слуха и музикалности у најширем контексту, као и музичких способности. Дакле, њихова употреба у настави морала би да се ослања на тип слуха и музикалност српских ученика који је стечен наслеђем. Метод рада на почетном музичком описмењавању у којој су специфичне тоналне карактеристике српских народних песама основа рада на почетном музичком описмењавању, музички педагог и етномузиколог Миодраг Васиљевић поставио је у темељ процеса поставке звука и његово преношење у нотну слику. На основу овога је проистекла *Функционална метода на народним основама* Миодрага А. Васиљевића, којој Александра Бранковић посвећује значајно место у свом раду. Она, такође, потврђује да је народна песма кодирана основа почетног рада на музичком описмењавању, а у оквиру тога, народне песме-моделу јесу музички кодови (архетипови) помоћу којих се савладава музичко писмо и поједини мелодијски и ритмички обрасци. Народна песма као код чини упоришну тачку развоја асоцијативних процеса који се одвијају у раду на музичком описмењавању. Они су омогућени стварањем звучних представа од почетка наставног процеса музичке писмености, њиховим складиштењем, које се омогућава између осталог и понављањем и утврђивањем научног до аутоматског/рефлексног реаговања и детектовања звука.

Други, истражени и дефинисан начин примене српских народних песама у почетној настави музичке писмености је њихова апликативност при припреми, поставци, обради или утврђивању одређених елемената из области мелодике, ритма или теорије музике. Овај начин примене српских народних песама је видљив и најизразитији у настави солфеђа током друге половине 20. века у методичким поставкама и деловању Зориславе Васиљевић, као и њених савременика и сарадника, аутора уџбеничке литературе Иване Дробни, Гордане Каран, Весне

Цветковић, Јасмине Михаљице, Александре Милетић, Зорана Николића, Гордане Стојановић и других.

Током рада Бранковић сагледава типологију једногласних и вишегласних мелодијских примера који су навођени у форми: цитата српских народних песама, адаптираних песама у складу са методичким циљем рада односно приређених за савладавање одређене мелодијске или ритмичке проблематике, аранжираних, најчешће за рад на вишегласју.

Сагледавањем квантитативне и квалитативне употребе Српских народних песама односно начина њиховог третмана од краја 19. века до савремене наставе солфеђа, Александра Бранковић именује мултилатерални начини примене, континуитет и постојаност употребе у процесу рада на основама музичке писмености. Такође, она указује на неопходност даљег сагледавања апликативности српских народних песама у оквиру методике наставе почетног музичког описмењавања, посебно у савременој настави солфеђа у нижим музичким школама у Србији, који неминовно мора бити дефинисан у будућим Програмима рада за наставу солфеђа.

У оквиру поглавља Српске народне песме у музичком образовном процесу Александра Бранковић народне песме сагледава као један од конститутивних елемената музичког фолклора. Исказује их као репрезенте традиције, наслеђа и идентитета српског народа и доказује да је њихова употреба, цитирајући Александру Милетић „најистакнутији облик коришћења националног музичког материјала у образовне сврхе...“ (1). Осим образовног аспекта и улоге српских народних песама у оквиру почетног музичког описмењавања, она поцртава улогу коју имају у очувању српске музичке традиције и наслеђа те омогућавају очување музичког идентитета српског народа. У овом сегменту рада систематично су проучени и цитирани мисли и ставови аутора преузети из релевантних стручних и научних чланака, књига и студија из области дидактике, етномузикологије и социологије.

Методe које су примењене у истраживању

Рад садржи резултате статистичко – квантитативно и квалитетивног истраживања које указују на сагласност испитаника (наставници и професори Солфеђа у оквиру основног, средњег и универзитетског музичког образовања) у односу на постављену проблематику – употреба Српских народних песама у наставној пракси у ширем контексту.

Истраживање апликативности народне песме у методици (почетне) музичке писмености у Србији у 20. веку Александра Бранковић реализовала је историјским и дескриптивним приступом уз употребу аналитичко-синтетичке методе као и поступком индукције и дедукције. Аналитичко-синтетичким приступом проучавани су уџбеници, приручници и збирке за нотно певање/солфеђо заступљени у настави у 20. веку и чланци из области методике музичке писмености, методике наставе солфеђа и методике наставе општег музичког образовања.

Историјски приступ у овом раду допринео је формирању објективне слике времена у којем су у музичко-педагошкој литератури и настави коришћене српске народне песме током 20. века, уз ослонац на истраживања релевантних аутора (Зорислава Васиљевић, Ивана Дробни, Гордана Каран, Гордана Стојановић, Александра Милетић и други) који су се бавили проучавањем историје српске музичке педагогије те улоге и употребе народне песме у оквиру ње.

Дескриптивним приступом презентована је садржина рада и интерпретиран појам, улога, начини употребе и значај Српске народне песме у методици (почетне) музичке писмености. Овај поступак се огледа и у компарацији различитих начина употребе народне песме међу музичким педагозима у Србији у 20. веку у оквиру методике наставе солфеђа и утврђивању веза и односа њихових приступа овом феномену, и на крају извођењу закључака.

Поглавље под називом Методолошки оквири истраживања (167–236) резултат је статистичког истраживања квантитативног и квалитативног типа и садржи: предмет истраживања (167), циљеве, задатке и хипотезе истраживања (167–173), варијабиле (173–176), методе, технике и инструменте истраживања (176–177), а затим и обраду података (177–178), резултате истраживања (178–230), опште податке о испитаницима (178–189), обрада према хипотезама (189–230) и дискусију (230–236). Поглавље осликава примену српских народних песама у настави почетног музичког описмењавања, односно начин и степен њихове употребе у оквиру наставе солфеђа, имајући у виду њихову полифункционалну улогу. Детаљно сагледава улогу српских народних песама у развоју музичких способности; функционалност у областима и фазама рада у настави солфеђа, деловање народних песама/модела у асоцијативним процесима, присуство српских народних песама у литератури за наставу солфеђа, као и њену повезаност употребе са одређеним методичким циљем. Такође, исказује функционалност српских народних песама са васпитног аспекта и њену релевантност за очување српске музичке традиције, наслеђа и идентитета.

Литература

Наведена Литература (241–252) садржи 195 библиографских јединица, научних студија и радова те других релевантних публикација на српском, енглеском, руском, пољском, бугарском, чешком и италијанском језику. Обимна литература је адекватно одабрана, обрађена на систематичан начин и обухвата кључна дела из области обрађиваних у раду.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ НАУЧНОГ ДОПРИНОСА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мср Александре Бранковић *Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века* представља допринос научној, музичко-теоријској проблематизацији употребе српских народних песама, њених тоналних основа те специфичности мелодијске и ритмичке структуре у сложенем процесу рада на почетном музичком описмењавању као најзначајнијој етапи стицања функционалне музичке писмености.

У пуној конвергенцији теоријско-методолошког и аналитичког аспекта дисертације, кандидаткиња је изнела и научно образложила више оригиналних хипотеза и методолошких поставки. Постаљену хипотезу да се српска народна песма континуирано употребљавана као музичко градиво у оквиру наставних праваца и поступака у методици (почетне) музичке писмености у 20. веку и у самом процесу наставе почетног музичког описмењавања, Александра Бранковић је доказала увидом у методичку, уџбеничку и приручничку периодику, те збирке везане за област методике музичке писмености и наставе нотног певања/солфеђа из наведене периодике.

Такође, аналитичко-синтетичким поступком утврдила је третман српских народних песама у музичко-педагошкој литератури и дефинисала видове њихове примене у настави почетног музичког описмењавања као и вишеструке начине њихове употребе у постављеној периодици (крај 19. и 20. век). Имајући у виду да је до половине 20. века методички правац (до)тадашњих музичких педагога био музичко описмењавање ученика интервалском или лествично-интервалском методом, под јаким утицајем немачког приступа основном музичком образовању, претпоставка је да је народна песма, у настави почетног музичког образовања служила првенствено као музичка грађа. Потврда хипотезе резултат је детаљних анализа мелодијских примера који су објављени у приручницима, уџбеницима и збиркама српских музичких педагога и аутора који су деловали у Србији током 20. века. У дисертацији је исказано у којој мери су поједини музички педагози и аутори литературе из области методике наставе почетног музичког образовања отишли корак даље, односно – истражено је деловање музичких педагога који српске народне песме нису третирали искључиво као музичку грађу у дословном значењу, већ и за рад на припреми, поставци, обради или утврђивању елемената наставе нотног певања/солфеђа из области мелодике и ритма. Констатовано је да се управо тај приступ, односно вид употребе народних песама, користи у савременој настави солфеђа у Србији.

Рад садржи потврду и прилог раније исказаним ставовима музичких педагога који су се бавили и баве историјом српске музичке педагогије – да се употреба народних песама у методици музичке писмености и наставној пракси значајно променила музичко-педагошким деловањем Миодрага Васиљевића. Његов оригинални приступ раду у оквиру методике музичке писмености, базиран на Српским народним песамама и народној музичкој традицији, имплицира да је на помолу било формирање националне, Српске школе музичке писмености, чињеницом да је Зорислава М. Васиљевић наставила пут Миодрага А. Васиљевића, те да су и њени сарадници и следбеници ишли и иду њеним професионалним стопама.

Претпоставка о значају употребе Српске народне песме у методици (почетне) музичке писмености за очување српске музичке традиције, наслеђа и идентитета народа произилази из релевантне музичко-педагошке, етномузиколошке и социолошке литературе. Поцртана је важност неговања традиционалних вредности у образовно-васпитном систему. Овим је потигнут постављени овај циљ истраживања. Указано је на континуирану употребу српских народних песама у настави нотног певања/солфеђа у 20. веку кроз неколико видова њеног третмана у оквиру одабране периодике. Исказано је да је деловањем Исидора Бајића и појавом његовог уџбеника 1904. године, иницирана неопходност везивања елемената рада на почетном музичком описмењавању са народном музичком традицијом. После Бајића, све до седамдесетих година 20. века српске народне песме су се и даље употребљавале, али превасходно као део музичке грађе за рад на настави нотног певања/солфеђа, те се приступ настави где народна песма има улогу при припреми, поставци, обради и утврђивању појединих елемената наставе музичке писмености, у том периоду најалост губи. Актуелизује се деловањем Миодрага Васиљевића, а наглашена је методичким приступом Зориславе Васиљевић, музичког педагога и аутора савремене методичке, уџбеничке и приручничке литературе која је и данас у употреби у савременој настави музичке писмености.

Сходно уоченом различитом начину примене народних песама у Србији у 20. веку, постигнут је циљ овог рада – указивање на могућности њихове вишеструке употребе, те

осветљавање значаја њене примене у оквиру методичког приступа аутора који су српске народне песме користили искључиво као музичку грађу. У оквиру овог сегмента истраживања указано је у су коликој мери народне песме, као музичка грађа, коришћене као основа за поставке одређених елемената из области мелодике и ритма.

Такође, постигнут је циљ рада – истицање народних песама као релевантних за неговање и очување музичке традиције, наслеђа и идентитета кроз њену примену у образовно-васпитном процесу имајући у виду све елементе које он као део институционалног механизма укључује, односно циљеве наставе који се поред едукативних односе и на морално-етичке.

Сагледане су српске народне песме кроз улогу коју остварују у образовно-васпитном систему, пре свега у методици (почетне) музичке писмености, и настави солфеђа, указано је на њен значај као репрезента, и једног од најрелевантнијих чувара музичке традиције, идентитета и наслеђа као сегмената културе памћења српског народа. Темелним истраживањем народних песама као културног и социолошког феномена, репрезента српске музичке традиције, наслеђа и идентитета те доказ њеног (континуираног) постојања, употребе и начина примене у образовно-васпитном процесу сачино је својеврсну мапу апликативности народне песме у почетном музичком описмењавању као најзначајнијем сегменту процеса рада на музичкој писмености.

Списак научних радова који су објављени, прихваћени за објављивање или презентовани на конференцијама на основу истраживања у оквиру рада на дисертацији:

- Бранковић, А. (2021). Полифункционалност српске народне песме у почетном музичком описмењавању у настави Солфеђа. Вlado С. Милошевић Традиција као инспирација. Апстракти, стр. 28 – 29. Бања Лука: Академија умјетности.
- Бранковић, А. (2020). Српска народна песма у методичком приступу настави почетног музичког описмењавања Зориславе Васиљевић. *Традиција као инспирација – Вlado С. Милошевић: етномузиколог, композитор и педагог*. Тематски зборник са научног скупа 2019. године. Бања Лука: Академија умјетности, 297 – 306.
- Бранковић, А., Каран Г. (2020). Народна песма као кодирана основа музичке писмености у контексту културе памћења. *Традиција као инспирација – Вlado С. Милошевић: етномузиколог, композитор и педагог*. Тематски зборник са научног скупа 2019. године. Бања Лука: Академија умјетности, 307 – 318 .
- Branković, A. (2017). Retrospektiva upotrebe narodne pesme u početnom muzičkom opismenjavanju u prvoj polovini 20. veka – doprinos očuvanju srpskog muzičkog identiteta. 20. Pedagoški forum scenskih umetnosti Muzički identiteti. Knjiga sažetaka (76–77). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Бранковић, А. (2015). Нотно певање Миодрага А. Васиљевића и његова актуелност у савременој музичкој настави *Међународни научни скуп: Имплементација иновација у образовању и васпитању – изазови и дилеме. Зборник радова* (Уредници: др Јасмина Милинковић, др Биљана Требјешанин). Београд: Учитељски факултет, 129–143.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Докторска дисертација мрр Александре Бранковић *Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века* је оригинална музичко-теоријска научна студија, у којој се систематизују досадашња достигнућа и ставови у области музичке педагогије/методике наставе музичке писмености. Она захвата широку и сложену проблематику употребности, односно како кандидаткиња именује „апликативности”, српских народних песама у оквирима почетног музичког образовања у периоду од последњих деценија 19. и током 20. века. Докторски рад показује научно-методолошку компетенцију кандидаткиње и способност изградње утемељеног теоријског/научног приступа предмету истраживања. Исказана је способност вођења сложеног истраживачког поступка који је ослоњен на пун увид у постојеће научне резултате. Укупан научно-методолошки апарат коришћен у докторској дисертацији *Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века* сведочи о научним компетенцијама Александре Бранковић, темељности и оригиналности њеног приступа научно-истраживачкој проблематици. Теоријско-аналитичка поставка и закључци изнети у овој студији моге наћи примену у будућим истраживањима из области музичке педагогије/методике музичке писмености.

На основу критичког сагледавања и оцене докторске дисертације мрр Александре Бранковић *Апликативност народне песме у настави почетног музичког описмењавања у Србији током 20. века* Комисија констатује да она по свим својим елементима испуњава критеријуме научног рада и представља значајан допринос развоју теорије и праксе у области Музичке педагогије. Комисија стога **једногласно даје дисертацији позитивну оцену** и са задовољством предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да **прихвати Извештај и покрене процедуру за јавну одбрану ове дисертације.**

Комисија у саставу:

Др Ивана Дробни, редовни професор, Факултет музичке уметности

Др Ивана Хрпка Вешковац, ванредни професор, Факултет музичке уметности

Др Александра Милетић, ванредни професор, Факултет музичке уметности

Др Јелена Цветковић Црвеница, редовни професор, Факултет уметности у Нишу

Др Гордана Каран, редовни професор, Факултет музичке уметности, ментор.